

**A HAND Szövetség válaszai a 2015 utáni globális fejlesztési/fenntartható fejlődési
agendára vonatkozó külügyminisztériumi konzultációs kérdésekre**

2013.09.10.

A HAND Szövetség az alábbi kérdések megválaszolásában a tagszervezetei által képviselt álláspontokon túl a **Beyond2015** elnevezésű globális civil kezdeményezés résztvevőjeként az európai és Európán kívüli civil szervezetek által megfogalmazott véleményeket is tolmácsolja a konzultáció során.

A Beyond2015 egy 3 éve folyó, az egész világra kiterjedő civil kampány, mely több, mint 100 ország 800 civil szervezetét fogja össze és célja a 2015 utáni fejlesztési agenda kialakításának hivatalos folyamatában a civil szempontok érvényesítése.¹

- 1. Miként értékeli az MDG szerepét és a megvalósítás problémáit?**
- 2. Lehetőséget lát-e a célok elérésének felgyorsítására?**
- 3. Milyen relevanciával bír mindez az új, 2015 utáni globális fejlesztési/fenntartható fejlődési keretrendszer kialakítása vonatkozásában?**

A Millenniumi Fejlesztési Célok egy nagyszerű kezdeményezés, amely megmutatta, hogy közös akarattal, nemzetközi összefogással és a kitűzött célokhoz rendelt forrásokkal és megvalósítási politikával valódi változást érhetünk el. Ugyanakkor egyrészt a célok meghatározásának konszenzuális, nem konfrontatív, emellett - a mából visszatekintve – elhamarkodott, leegyszerűsítő folyamata miatt túl általános, vagy éppen absztrakt célok kerültek meghatározásra. Vélhetően ez is az oka annak, hogy a kitűzött periódus vége felé ilyen messze vagyunk a célok teljesítésétől. Az MDG-k univerzális egyen-megoldásai gyakran félreértelmezett célkitűzéseket eredményeztek, amely elsősorban egy donor központú fejlesztési nézőpont érvényesülésének volt köszönhető.

Szembe kell nézni azzal a ténnyel is, hogy a gazdagság egyre erősödő koncentrációja és a gazdasági és politikai hatalom közötti határok elmosódása hogyan termeli újra a szegénységet. Olyan új célokra van szükség, amelyek nem a szegények sajnálatára, hanem a gazdagok méltányos hozzájárulására épít. A szegényeknek elsősorban nem fejlesztési projektekre van szüksége, hanem igazságosabb újraelosztásra. Ezt csak egy sor, a tőke termelését és mozgását szabályozó, szigorú eszközrendszer bevezetésével lehet elérni. Létfontosságú, hogy a bilaterális és multilaterális donorok, nemzetközi nem kormányzati szervezetek, think-tank-ek és civil szervezetek ne kapkodva próbálják értelmezni és megfogalmazni az MDG-k jogutódját, hanem a különböző résztvevők közötti megfelelő konzultációra építve a partnerországok teljes támogatását élvezve, egy cél-specifikus megközelítés kerüljön a nemzetközi fejlesztés napirendjére.

Az MDG-k implementációja során nem csak a végrehajtás, de az elért eredmények mérése is problematikus volt. Az új fejlesztési keret esetében új mérhető célokat kell megfogalmazni sokkal átgondoltabb indikátorok alkalmazása mellett, melyek nem csak aggregát adatokra alapoznak, hanem életkor, nem, hátrányos helyzet stb. szerint lebontva az eredményeket. A mérhető célok mellett a kvalitatív szempontok is meg kell, hogy jelenjenek az előrehaladás

¹ Bővebb információ: <http://beyond2015.org/>

felmérésére. Mindehhez természetesen a megfelelő statisztikai adatszolgáltatás feltételeit is meg kell teremteni, ami az MDG-k esetében szintén hiányzott.

A 2015 utáni keretrendszernek tehát egy lassabb, megfontoltabb folyamatként kell a megfelelő módszertant megtalálnia a célok meghatározására és implementációjára, valamint olyan társadalmi és gazdasági átalakulást kell generálnia, mely nagyobb hangsúlyt fektet az egyenlőtlenségek kezelésére. Fontos, hogy ennek a folyamatnak a fejlődő országok ne pusztán résztvevői, hanem irányítói legyenek.

A HAND Szövetség fontosnak tartja a következő értékek, szempontok képviselését a folyamat során:

- **A partnerség hangsúlyosabb szerepet kell, hogy kapjon a donor-recipient relációval szemben**
- **Univerzális egyen-megoldások helyett elengedhetetlen a helyi környezetre reagáló célok és megoldások kialakítása**
- **Meg kell különböztetni a globális és nemzeti szintű célkitűzéseket**
- **A célkitűzések középpontjában a szegénység okainak megszüntetése kell, hogy álljon, melyek így az országokon belüli és országok közötti egyenlőtlenségek felszámolására irányulnak**
- **A célok teljesülésének méréséhez átgondoltabb, részletesebb, az aggregát adatokat lebontó indikátorok megalkotására, és a statisztikai adatszolgáltatás fejlesztésére van szükség**

Az MDG-folyamat felgyorsítása 2015-ig

A jelenleg érvényes célok 2015-ig gyorsított ütemben történő teljesítése jelen pillanatban elsődlegesen is nemzeti szintű lépéseket igényel. A 2013. júniusi uniós tanácsi következtetések és a Különleges Esemény záródokumentum-tervezete által is megerősített, az ODA mértékére vonatkozó kötelezettségvállalások (Magyarország esetében 0,33% ODA/GNI) tekintetében kérdés, hogy Magyarország reálisan mit tud vállalni a folyamat felgyorsítása érdekében. A magyar civil szervezetek rendkívül előremutatóan tartanak, ha az ország egy erőteljes üzenetet küldene a nemzetközi közösség, de leginkább a fejlődő államok felé, hogy az Open Working Group társelnökeként nem csupán a folyamat facilitátoraként vállal felelősséget a Post-2015-ös folyamatért, hanem konkrét, az erőfeszítéseket többszöröző lépések megtételén keresztül is.

4. Mit vár az ENSZ Közgyűlés 68. ülészakánának elején, 2013. szeptember 25-én tartandó fejlesztési csúcstalálkozótól, az ún. „Különleges Eseménytől” az előkészített záródokumentum-tervezet és a kapcsolódó főtitkári jelentés tükrében?

1. A civil szervezetek elvárása a szeptemberi 'Különleges Eseménytől', hogy az ENSZ tagállamok jóváhagyásával a 2015 utáni időszakra vonatkozó összes ENSZ égisze alatt zajló egyeztetési folyamat integrálásra kerüljön, melynek nyomán **egy egységes, átfogó célrendszer születik meg, amelyben a szegénység és egyenlőtlenség felszámolása, valamint a fenntartható fejlődés elválaszthatatlan egységet képez.**

2. Egy **világos roadmap (ütemterv)** kerül meghatározásra a további integrált ENSZ-es egyeztetési folyamatra vonatkozóan.

3. A High Level Panel jelentésének legfontosabb üzenete: „no one is left behind” olyan vállalások formájában realizálódik, amely **nem a szegénység százalékban meghatározott**

csökkentését, hanem annak teljes felszámolását tűzi ki célul, különös figyelmet szentelve a leghátrányosabb helyzetű csoportoknak.

4. **A záródokumentumnak a lehetőségekhez mérten konkrétan és világosan kell fogalmaznia a vállalások végrehajtására vonatkozó lépések és pénzügyi források tekintetében.** Nem elég az együttműködés vágyának általánosságok szintjén történő megfogalmazása, a dokumentumnak ezen a szinten túl kell lépnie. A fejlesztési erőfeszítésekre vonatkozó globális partnerség tekintetében megfogalmazott **8. MDG** teljesítése jócskán elmaradt a tervektől, amit tetézt a megfelelő indikátorok hiánya is. Az új fejlesztési keretrendszer e tekintetben is **konkrét és mérhető célokat kell, hogy megfogalmazzon**, annak érdekében, hogy láthatóvá váljon az előrehaladás vagy éppen annak hiánya.

5. A fejlődő országok által is megfogalmazott kívánságnak megfelelően a záródokumentum a **közös, de megkülönböztetett felelősség elvét** kell, hogy tükrözze a 2015 utáni keretrendszer tekintetében, ami megfogalmaz globális, de egyúttal nemzeti szintű célokat is, tekintetbe véve a különböző nemzeti sajátosságokat és kontextust.

6. Az Európai Tanács által 2013 júniusában elfogadott tanácsi következtetésekkel egybehangzóan a civil szervezetek is szorgalmazzák a **szegénység jövedelem-alapú megközelítésének meghaladását** a következő fejlesztési keretrendszer esetében. Ahogy a tanácsi következtetések is fogalmazzak, az előrehaladás mérés során szükséges a GDP-n túl a fejlődés kapcsán a társadalmi és környezeti tőke változásait is tekintetbe venni.

5. Melyek lehetnek Magyarországnak a 2015 utáni keretrendszer kidolgozását célzó nemzetközi folyamatba illeszkedő szerepvállalása további fő irányai a magyar OWG társelnöki tevékenységen túlmutatóan?

A nemzetközi folyamat során üzenet értéke van, hogy az egyes országok saját fejlesztéspolitikájukban és gyakorlatukban milyen lépéseket hajtanak végre. A 'kevesebb több' elve alapján, fontos lenne a magyar nemzetközi fejlesztés karakteresebbé tétele, azáltal, hogy az alapvetően alacsony **NEFE keretből kevesebb, de világos prioritások és valós igényfelmérés alapján, a segélyhatékonyság alapelvei mentén kialakított, jól kivitelezett, értékelt, megfigyelt és utógondozott projektet hajtsunk végre.** Fontos lenne továbbá, a magyar **NEFE tevékenység és eredményeinek szélesebb körben történő kommunikációja**, nemzetközi szinten is, valamint **a jelenleginél szélesebb szakmai kör bevonása a tudomány, a magángazdaság, a civil szektor és a média részvételével.**

A civil szervezetek nagy örömmel értesültek Magyarország OWG-ben felvállalt társelnöki szerepéről. Ez a pozíció kiváló lehetőség arra, hogy az ország megmutassa elkötelezettségét a nemzetközi fejlesztés területe iránt, és felhívja a figyelmet olyan területekre, amelyek megkülönböztetett helyet érdemelnek a 2015 utáni fejlesztési célok ranglistáján. Elengedhetetlen lenne **Magyarország OWG-ban lévő szerepének hazánkban való széles körben való promóciója**, továbbá a hazai folyó és állóvizek, egyedülálló vízi élővilágunk és a **fenntartható vízgazdálkodás fontosságára itthon is felhívni a figyelmet.** Erre az október elején Budapesten megrendezendő Water Summit is kiváló alkalmat nyújt. Ugyanakkor fontos olyan célok és vállalások mellett elkötelezni magunkat, melyek valóban kivitelezhetőek és fenntarthatóak is.

Az OWG-ben betöltött szerepünk kiegészítése, megerősítése, Magyarország elkötelezettségének demonstrálása érdekében konkrét lépésként megfontolandó lehet az OWG folyamaton belül egy speciálisan erre a témára koncentráló ún. önkéntes kezdeményezés (**Voluntary Initiative**) beindítása. Az OWG munkájának koordinátori tevékenységén túlmenően Magyarország különleges **közvetítő szerepet játszhat az európai,**

különösen az ECOSOC státusszal nem rendelkező civil szervezetek és a hivatalos folyamat szereplői között.

Esetleg hasonló demonstratív jellegű befizetés eszközlése, mint amit a 2011-es magyar EU elnökséget megelőzően Magyarország 2010-ben az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezménye (UNFCCC) alatt létrehozott és a Globális Környezetvédelmi Alap (GEF) által kezelt Legkevesbé Fejlett Országok Alapjába (LDCF) végrehajtott. Így a 2009-es klímakonferencia kapcsán megfogalmazott magyar vállalások teljesítése is tovább zajlana, és ha esetleg olyan, a fenntartható vízgazdálkodáshoz, szanitációhoz kapcsolódó téma állna a támogatás középpontjában, akkor a Magyarország által preferált célterületen az MDG-k teljesítésének felgyorsításához is hozzájárulnánk egyben. A multilaterális befizetésen kívül a hazai szereplők bevonására alapozó **speciális támogatási program beindítása** is megfontolandó a téma kapcsán.

6. Milyen hozzáadott értéket nyújthatunk azáltal, hogy – a 2013. október 8–11. közötti Budapesti Víz Világtalálkozó célkitűzésével is összhangban – törekszünk a fenntartható vízgazdálkodás önálló elemként történő megjelenítésére a 2015 utáni célrendszerben?

Magyarország fenntartható vízgazdálkodással kapcsolatos szerepe és a vízgazdálkodás 2015 utáni célrendszerben való megjelenítése rendkívül fontos. Előremutatónak tekintjük, hogy Magyarország megfogalmazta a vízhez való hozzáférésnek és a szanitációnak, valamint a vízkészletek védelmének a fontosságát. Ezen a téren Magyarország úgy segítheti a legjobban a fenntartható fejlesztési célokat, ha egyrészt példát mutat egy olyan **hazai szakpolitikai kidolgozásával és véghezvitelével**, amely nem csak állami, de közösségi szinten is figyelembe veszi e célokat. Másrészt ezt az álláspontot képviseli nemzetközi színtereken is. Harmadrészt, az e téren szerzett tapasztalatait, a nemzeti és közösségi érdekérvényesítés eredményeit megosztja az ezen a téren legfenyegetettebb országokkal.

A következő fejlesztési célkitűzések kialakítása során érdemes átgondolni, hogy a vízgazdálkodás milyen szerepet tölt be a többi cél fenntarthatósága szempontjából, illetve, hogy a különböző célok között milyen átfedések jelennek meg. Ebből a szempontból elképzelhető, hogy **a vízgazdálkodás fenntarthatóságának kihangsúlyozása több más célkitűzés részelemeként is meg kell, hogy jelenjen, ezáltal biztosítva hozzáadott értékét és kiemelt pozícióját.** Minél több szinten tudjuk biztosítani ennek a célnak a jelenlétét, annál hatékonyabban lehet számottevő és mérhető eredményeket elérni.

7. A fejlesztés-finanszírozási kérdéskörben hogyan ítéli meg a „beyond aid” szemléletet? (Az ODA katalizátor szerepe mellett, az új agenda egyre inkább olyan fejlesztési hozadékkal bíró területekre hívja fel a figyelmet, mint a partner országok belső – főként adóbevételi és központi költségvetési forrásokból származó – finanszírozási forrásainak mobilizációja, továbbá a magánszektor befektetései: FDI és hazai beruházások).

A nemzetközi közösség több konkrét partnerségi célt fogalmazott meg a fenntartható fejlesztésfinanszírozás kérdésében, úgy mint, (i) a partnerségnek biztosítania kell a különböző **politikák, valamint az intézmények és érdekelt felek közötti állandó és rendszer-szintű koherenciát és koordinációt.** A magasabb szintű kooperáció és koordináció elősegíti egy koherensebb nemzetközi pénzügyi architektúra kialakulását. (ii) A partnerségnek szükségszerűen **növelnie kell a rendelkezésre álló források mozgósítását, továbbá az összes fontos területen átívelő módon és a fenntartható fejlődés szellemében kell javítania a források elosztásáért felelős infrastruktúrát,** hogy ez minden résztvevő számára elérhetővé váljon. Ezzel a két céllal egyetemben a fejlesztésfinanszírozásnak lehetővé kell tennie egy új fejlesztési kooperációs keretrendszer kialakulását is, melynek egyenlőre az OECD-DAC által kifejlesztett ODA koncepció felel meg egyedül. Az elmúlt években sajnos az ODA szintje stagnált, sőt a költségvetési nehézségek miatt csökkent. Ezzel egyetemben a főbb donorkok

stratégiai közben átalakultak, hogy az eredményekre, a hatásokra és pénzügyi források igazságos elosztására fektessenek nagyobb hangsúlyt. Fontos feladat, hogy különbséget tegyünk az “eredmény alapú teljesítés” és a helyi partnerek tulajdonosi szemléletén alapuló “szükségletek teljesítése” között.

A fejlesztési partnerségnek kiterjesztése az újabb donorokra és feltörekvő gazdaságokra, biztosítaná az ODA kötelezettségek fenntartását, és a **regionális együttműködések keresztül (pl. Visegrádi országok együttműködése)** bevonhat olyan egyéb pénzügyi kötelezettségvállalásokat, melyek kiegészítik a tradicionális értelemben vett multilaterális finanszírozási mechanizmusokat. Ilyen együttműködések esetén nem csak az a fontos, hogy a regionális együttműködések rendelkezzenek a megfelelő közös platformokkal, melyek koordinálják a közös munkát, hanem az is szükséges, hogy a résztvevő országok intézményes rendszere, és a nemzetközi fejlesztés politikai támogatottsága hasonló alapokon nyugodjon.

Finanszírozó mechanizmusok tekintetében a globális partnerségnek foglalkoznia kell a nemzeti és nemzetközi gazdasági fejlődés, környezeti és pénzügyi politikák és szabályozások összehangolásával a fenntarthatósági és az emberi jogi szempontok érvényesítése mellett. Ösztönöznie kell az **olyan pénzügyi és befektetési folyamatokat és gyakorlatokat, amelyek figyelembe veszik a környezet, a társadalom és kormányzás vonatkozó aspektusait, és hozzájárulnak a pénzügyi rendszer stabilitáshoz.** Törekedni kell ugyanakkor a fenntartható fejlődés finanszírozására irányuló projektek kockázatának és a befektetési tőke költségeinek csökkentésére a magán források mozgósítása területén.

A magánszektor bevonása a közcélok megvalósításába rendkívül kívánatos és üdvözlendő. Ugyanakkor törekedni kellene annak az ösztönzésére, hogy a beruházások valóban arányosan járuljanak hozzá a befogadó országok gazdaságához és a helyi közösségek szociális és infrastrukturális fejlődéséhez. Az új keretrendszernek támogatást kell nyújtania a partner kormányok számára egy **jól megtervezett jogszabályi keretrendszer kialakítására, mely lehetővé teszi számukra, hogy szabályozzák a magánszektor nem fenntartható viselkedésének legártalmasabb formáit, akár minimum normák kialakításával vagy bizonyos tevékenységek teljes körű tiltásával.**

Helyes, ha a partner országok bevételeire is egyre inkább számítunk a fejlesztési célokhoz való hozzájárulásban, azonban a nagymérvű szegénységgel küzdő országokban fokozottan kellene törekedni arra, hogy az adóterhek csak kismértékben a lakosságot, és minél nagyobb mértékben a profitot termelőket sújtsák. A **fejlesztési szempontú politikai koherencia** jegyében a segélyeken túl fokozott figyelmet kellene fordítani a fejlődő országok gazdaságára hatással lévő egyéb tényezőkre, például a vámrendszerre és kereskedelmi megállapodásokra és törekedni kellene a fejlődő országok szabad önrendelkezési jogának elismerésére ezen a téren, azaz a valódi partneri kapcsolat kialakítására.

8. Miként tartja lehetségesnek az ún. feltörekvő donorok bevonását a nemzetközi fejlesztés-finanszírozásba és a fenntartható fejlődés végrehajtási eszközeinek kialakításába?

A feltörekvő donorországok sem egységesek sem motivációik, sem kapacitásaik, sem a rendelkezésre álló erőforrások tekintetében. Az EU új tagállamai esetében a nemzetközi fejlesztés-finanszírozásba és a végrehajtási eszközök kialakításába történő bevonásuk során kapacitásaik növelésére továbbra is hangsúlyt kell fektetni, ahogy arra is, hogy tevékenységükben egyre nagyobb szerepet kapjon a monitoring és értékelés, lehetőség szerint külső szakértők által. Nagy szerepe lehet itt a peer review módszerének.

Az olyan új donorok esetében, mint Kína, azt kell leszögezni, hogy a nemzetközi fejlesztési keretrendszer kialakítása során nem csak a részvétel lehetősége adott az államok számára,

hanem a kötelezettségek vállalása is, melyek többek között a hatékonyság, az ownership, a transzparencia és elszámoltathatóság elveire épülnek.

9. Megvalósíthatónak látja-e azt, hogy a fejlődő világ ne tekintsen fenntartásokkal az új agenda kialakításának folyamatára, attól tartva, hogy annak eredményeként csökkenhet a fejlettek által számukra nyújtott támogatás?

A közös, de megkülönböztetett felelősség biztosítása bizalomépítő lépés lenne a fejlődő országok szemében. Ezen túl pedig a tárgyalásokba és vitákba egyenlő partnerként kell bevonni az érdekelt országokat, és világossá kell tenni azt a szándékot, hogy a segélyek rendszerének átrendezésén túl a gazdasági kapcsolatok gyökeres átrendezésének valós szándékáról van szó az új keretrendszer kialakítása során.

10. Van-e fentiekén túlmenően olyan eleme a post-2015 témának, amelyet különösen hangsúlyozandónak tart?

Az ún. **emberi jogi alapú megközelítés** (Human Rights Based Approach) alkalmazása kiemelt fontossággal bír az új fejlesztési keretrendszer kialakítása során. Minden embernek joga van a fejlesztési keretrendszer által elért eredmények áldásaiból részesülni. Az emberi jogi alapú megközelítés az a holisztikus szemlélet és egyben fejlesztési gyakorlat, ahol nem a szükségletekre, hanem az emberi jogokra alapozva a kedvezményezettek (ahogy minden egyéb érdekelt) bevonásán és képessé tételén, és a partnerországok és helyi közösségek saját maguk által meghozott döntésein alapul a fejlesztési politikák kialakítása és a programok végrehajtása. Ez a megközelítés tudja biztosítani azt, hogy nemre, nemzetiségre, életkorra stb. tekintet nélkül minden ember, így a leghátrányosabb helyzetben élők számára is hozzáférhetővé váljanak a szükséges erőforrások és szolgáltatások.

11. Kész-e saját inputokat ajánlani a szóban forgó nemzetközi tevékenységbe történő magyar bekapcsolódás erősítéséhez, milyen tartalommal és milyen kivitelezési módot ajánl?

12. Van-e javaslata a további magyar társadalmi konzultációk szervezése terén?

Utóbbi két kérdés tekintetében a Szövetség utal arra, hogy a Társadalmi Tanácsadó Testület legutóbbi, 2013. június 19-i ülésén elhangzottaknak megfelelően a TTT tagjai a hosszú távú szakpolitikai kérdések megvitatására hasznosnak ítélik speciális, szűkebb körű, adott témára koncentrálnó szakmai munkacsoportok kialakítását. Mivel a 2015 utáni fejlesztési keretrendszer kapcsán a nemzetközi egyeztetési és tárgyalási folyamat 2015 év végéig folytatódik, a HAND Szövetség javasolja, hogy az elkövetkezendő két éves folyamatra egy **hosszú távon is működő speciális munkacsoport álljon fel**, mely rendszeres egyeztetések keretében biztosítja a különböző érdekelt felek részvételét a folyamatban, illetve járul hozzá a hivatalos magyar álláspont kialakításához.

Budapest, 2013. szeptember 11.